

Таким чином можна зробити висновок про те, що техногенні родовища корисних копалин є вторинною сировиною і не є об'єктом правового регулювання ні законодавства про надра, ні законодавства про відходи. Виходячи з міжнародного досвіду країн ЄС щодо переорієнтації політики поводження з відходами і необхідності у зв'язку з цим гармонізації відповідного законодавства, в Україні має бути започатковано формування нових концептуальних підходів та сучасної ідеології ресурсозбереження. Тому вбачається необхідність розроблення та прийняття спеціальних законодавчих актів, щодо регулювання вторинного ресурсокористування, зокрема використання техногенних родовищ корисних копалин як вторинної сировини.

***Соколова Алла Костянтинівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри екологічного права
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»***

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Законом України від 21 грудня 2010 р. “Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року” (далі – Закон) визначено, що антропогенне й технологічне навантаження на навколишнє природне середовище в державі в декілька разів перевищує відповідні показники в розвинених країнах світу.

Метою національної екологічної політики є стабілізація й поліпшення стану довкілля шляхом її інтеграції до соціально-екологічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування і збереження природних екологічних систем.

Слід визнати цілком слушним установаження на рівні Закону основних інструментів втілення в життя екологічної політики, до яких, зокрема, віднесено: (а) міжсекторальне партнерство й залучення заінтересованих сторін, (б) поліпшення дозвільної системи у сфері охорони навколишнього природного середовища,

(в) удосконалення законодавства в цій царині й (г) інші найважливіші знаряддя.

Реалізація державної політики у сфері довкілля вимагає належної системи екологічного законодавства. Позитивним кроком варто назвати закріплення превалюючих вимог до нього. На сьогодні основними вимогами функціонування екологічного законодавства є: (а) його відповідність Основному Закону України – Конституції; (б) наближення до необхідних директив ЄС; (в) забезпечення впровадження багатосторонніх екологічних угод (конвенцій, протоколів тощо), стороною яких є Україна; (г) соціальна прийнятність; (д) економічна ефективність; (е) реалістичність законодавства. Закріплення вказаних вимог слід визнати правильним спрямуванням останнього. Але існує потреба в розгляді їх значення і змісту. Так, перша з них повністю віддзеркалює конкретні правила, яким повинні відповідати нормативно-правові акти, в тому числі екологічного характеру. Це положення, що відтворюють відповідні статті Конституції. Ідеться, зокрема, про ст. 8, яка проголошує, що закони та інші нормативно правові акти приймаються на основі Конституції й повинні відповідати їй. Значить, усе, що суперечить або не відповідає їй, вважається неконституційним.

Окрім того, вищезазначені вимоги відбивають сучасні потреби формування й розвитку системи екологічного законодавства: а саме відповідати законодавству країн ЄС і міжнародному (друга і третя вимоги). Мова йде про співвідношення внутрішньодержавного й міжнародного права і про примат останнього. Закріплення в Законі цих положень ґрунтується на приписі: (а) ст. X Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р., де встановлено, що Україна “визначає ... пріоритет загальновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного”; (б) ст. 9 Конституції, яка зазначає, що чинні міжнародні договори, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України; (в) ст. 19 Закону України від 25 червня 2004 р. “Про міжнародні договори України”.

До основних вимог віднесено соціальну прийнятність, реалістичність, екологічну ефективність екологічного законодавства. На жаль, легального (як і доктринального) тлумачення відповідних вимог на даний час бракує, що, звичайно, є недоліком. Доцільно було б навести в Законі дефініції цих понять-вимог і закріпити його в Законі, адже саме вони повинні визначати

спрямування правотворчої, правозастосовної та інших форм юридичної діяльності.

Законодавець у п. 4.8 Закону передбачив головні напрямки вдосконалення екологічного законодавств: (1) забезпечення наскрізності екологічної політики, її інтеграцію до політик державного, галузевого (секторального), регіонального й місцевого розвитку; (2) моніторинг та оцінювання якості атмосферного повітря, зокрема, щодо загальнопоширених забруднюючих речовин, зонування території України, планів поліпшення якості атмосферного повітря в зонах та агломераціях; (3) регулювання зменшення вмісту сірки в пальному; (4) контроль і перегляд нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах у процесі виробництва певних категорій транспортних засобів; (5) перегляд нормативів якості поверхневих вод, використовуваних для потреб централізованого водопостачання і для культурно-побутового користування, очищення комунальних стоків, запобігання забрудненню внаслідок змиву нітратів із сільськогосподарських угідь; (6) здійснення контролю за поводженням з такими видами відходів, як хімічні (ртутні) джерела струму, в тому числі компактне, відпрацьоване олово, електронне обладнання, непридатні до використання транспортні засоби; (7) впровадження комплексної/інтегрованої дозвільної системи для стаціонарних джерел викидів, у першу чергу енергогенеруючих, та ін.

Проаналізувавши наведені приписи Закону, зазначимо, що в них приділено увагу державній політиці лише в царині екологічної безпеки як однієї з підгалузей екологічного законодавства. Між тим інші підгалузі останнього в ньому не названо. Хоча вивчення, аналіз та узагальнення практики застосування земельного, водного, фауністичного, флористичного, надрового й атмосфероповітряного його підгалузей теж повинні бути враховані стратегією розвитку й функціонування системи екологічного законодавства.

Розглядаючи Закон у п. 4.8 порушив питання необхідності врегулювання проблем, що викликають резонанс у суспільстві, лише фрагментарно. Так, передбачено потребу забезпечення дотримання законодавства України, що гарантує права громадян на доступ і користування землями водного фонду й рекреаційного, оздоровчого, природоохоронного й історико-культурного призначення. Але це положення обходить мовчанкою таку категорію, як землі лісогосподарського призначення, та залишає осторонь проблему гарантії прав осіб щодо них, хоча з установленням у 2006 р. права приватної власності на ці землі його

реалізація на практиці викликає чимало питань, особливо з боку населення певних територій.

Ось чому при вирішенні питання, які саме проблеми є нагальними, потрібен комплексний підхід, що ґрунтується на дослідженнях, аналізі й узагальненні практики застосування екологічного законодавства і враховує перспективи розвитку системи екологічного права.

Відповідно передовсім виникає необхідність у систематизації екологічного законодавства, особливо з огляду на його доволі бурхливий розвиток. Систематизація повинна знайти відбиття в усіх 4-х існуючих формах – в обліку, інкорпорації, консолідації й кодифікації, причому останню треба розглядати як специфічну форму систематизації екологічних нормативно-правових актів.

***Анісімова Ганна Валеріївна,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри екологічного права
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»***

КОДИФІКАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: ПРИРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

1. В умовах сьогодення вже неодноразово зверталась увага на нагальну потребу кодифікації екологічного законодавства, спрямовану на подолання суперечностей та інших неузгодженостей у нормативно-правових актах, усунення їх множинності, прогалин і колізій у регулюванні суспільних екологічних відносин. Загальновідомо, що антропогенне й техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні в декілька разів перевищує відповідні показники в розвинених державах світу, а тривалість життя населення в Україні становить у середньому близько 66 років, що дуже мало порівняно з іншими країнами. Хоча українське законодавство ґрунтується і на пріоритеті прав, свобод та інтересів людини і громадянина, механізм їх реалізації, захисту й забезпечення має бути досконалішим завдяки подальшій кодифікації екологічного законодавства з урахування природно-правових засад прав людини, принципово нової національної державної політики, верховенства права тощо. Суттєві положення природно-правової доктрини повинні бути враховані при визначенні